

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Vijeće Europe/Europski sud za ljudska prava, 2013. Ovaj prijevod financiran je uz podršku Zaklade za ljudska prava Vijeća Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund) i ne obvezuje Sud. Za više informacije pogledajte detaljnu napomenu o autorskim pravima na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme 2013. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pur les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyrights/droits d'auteur à la fin du présent document.

DRUGI ODJEL

PREDMET VAJNAI protiv MAĐARSKE

(zahtjev br. 33629/06)

PRESUDA

STRASBOURG

8. srpnja 2008.

KONAČNA

08/10/2008

Ova presuda je postala konačna temeljem odredbe članka 44. st. 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Vajnai protiv Mađarske,

Europski sud za ljudska prava (Drugi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Françoise Tulkens, *Predsjednik*,

Ireneu Cabral Barreto,

Vladimiro Zagrebelsky,

Danutė Jočienė,

András Sajó,

Nona Tsotsoria,

Işıl Karakaş, *suci*,

i Sally Dollé, *Tajnik Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost dana 17. lipnja 2008.,

donosi slijedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 33629/06) protiv Republike Mađarske što ga je 15. svibnja 2006. mađarski državljanin, g. Attila Vajnai ("podnositelj zahtjeva") podnio Sudu temeljem članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija“).

2. Podnositelja zahtjeva zastupao je g. Gy. Magyar, odvjetnik iz Budimpešte. Mađarsku vladu ("Vlada") zastupao je g. L. Hölzl, zastupnik, Ministarstvo pravosuđa i provedbe zakona.

3. Podnositelj zahtjeva žalio se da njegova osuda zbog nošenja simbola međunarodnog radničkog pokreta predstavlja neopravdano miješanje u njegovo pravo na slobodu izražavanja, te povredu članka 10. Konvencije.

4. 24. rujna 2007. Sud je o zahtjevu obavijestio Vladu. Sukladno članku 29. st. 3 Konvencije Sud je donio odluku da se osnovanost zahtjeva ispita istovremeno kad i njegova dopuštenost.

POSTUPAK**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

5. Podnositelj zahtjeva rođen je 1963. i živi u Budimpešti. Činjenice predmeta koje su stranke iznijele, mogu se sažeti kako slijedi.

6. 21. veljače 2003. podnositelj zahtjeva, u sporno vrijeme zamjenik Predsjednika Radničke stranke (*Munkáspárt*) – ljevičarske političke stranke

– sudjelovao je kao predavač na zakonitom prosvjedu u središtu Budimpešte. Prosvjed je održan na lokaciji gdje se nekada nalazio spomenik Karlu Marxu, koji je uklonjen od strane vlasti. Na jakni koju je podnositelj nosio bila je istaknuta crvena zvijezda petokraka (u daljnjem tekstu kao "crvena zvijezda"), promjera pet centimetara, kao simbol međunarodnog radničkog pokreta. Primjenom odredbe članka 269 / B (1) Kaznenog zakona, policijska ophodnja koja je uređovala na licu mjesta pozvala je podnositelja zahtjeva da ukloni zvijezdu, što isti učinio.

7. Nakon toga, protiv podnositelja zahtjeva pokrenut je kazneni postupak zbog nošenja komunističkog simbola u javnosti. 10. ožujka 2003. ispitan je u svojstvu osumnjičenika.

8. 11. ožujka 2004. Središnji Općinski sud u Pešti osudio je podnositelja zahtjeva za kazneno djelo isticanja komunističkog simbola. Dobio je uvjetnu kaznu od godine dana.

9. Podnositelj zahtjeva uložio je žalbu Županijskom sudu u Budimpešti (*Fővárosi Bíróság*).

10. 24. lipnja 2004. sud je odlučio prekinuti postupak i predmet uputiti Europskom sudu pravde (ECJ) radi donošenja odluke o prethodnom pitanju sukladno članku 234. Ugovora o osnivanju Europske zajednice (EZ). Upućivanje - dostavljeno Europskom sudu pravde 28. srpnja 2004. – odnosilo se na pitanje tumačenja načela zabrane diskriminacije kao temeljnog načela prava Zajednice.

11. Kod upućivanja, Županijski je sud primijetio da se u nekoliko zemalja članica Europske unije (EU), primjerice Italiji, crvena zvijezda ili srp i čekić koriste kao simboli lijevih političkih stranaka. Dakle, sud je uputio pitanje da li je zakonska odredba kojom se zabranjuje isticanje simbola međunarodnog radničkog pokreta i predviđa kazneni progon za isto, diskriminirajuća, kad takvo postupanje u drugoj državi članici EU ne predstavlja povod za kazneno-pravnu sankciju.

12. 6. listopada 2005. Sud se proglasio nenadležnim za odlučivanje o pitanju upućenom od strane Županijskog suda. Mjerodavan dio odluke glasi:

“... 11 U svom upućivanju, nacionalni sud postavio je suštinsko pitanje, da li načelo zabrane diskriminacije, članak 6. Direktive Vijeća EU 2000/43/EZ od 29. lipnja 2000. o primjeni načela ravnopravnosti osoba bez obzira na rasno ili etničko podrijetlo (SL 2000 L 180, str. 22) i članci 10., 11. i 12. Povelje o temeljnim pravima Europske unije, proglašene 7. prosinca 2000. u Nici (SL 2000 C 364, str. 1), isključuje primjenu domaće odredbe, odnosno članka 269 / B mađarskog Kaznenog zakona, koji propisuje kazneno-pravu sankciju za isticanje predmetnih simbola u javnosti u postupku koji se vodi s tim u svezi. ...

13 Međutim, Sud nije nadležan raspravljati o primjeni domaćih propisa koji su izvan dosega prava Zajednice i u slučajevima kad predmet spora ni na koji način nije povezan s bilo kojom od situacijama predviđenih međunarodnim ugovorima (vidi Kremzow, st. 15 i 16.).

14 U potpunosti je razvidno kako situacija g. Vajnai ni na koji način nije povezana s niti jednom situacijom predviđenom odredbama međunarodnih ugovora i da su mađarski propisi mjerodavni u predmetnom postupku izvan dosega prava Zajednice.

15 Imajući u vidu navedene okolnosti, utvrđuje se da Sud, sukladno članku 92 (1) Poslovnika, nije nadležan odgovoriti na pitanje upućeno od Fővárosi Bíróság.”

13. 16. studenog 2005. Županijski sud u Budimpešti potvrdio je osuđujuću presudu protiv podnositelja zahtjeva.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

14. Mjerodavne odredbe Ustava glase kako slijedi:

Članak 2.

“(1) Republika Mađarska je samostalna i demokratska država kojom vlada zakon...

(3) Ničije ponašanje ne može biti usmjereno na prisilno stjecanje ili uporabu javne vlasti, ili isključivo držanje iste..”

Članak 61.

“(1) U Republici Mađarskoj svatko ima pravo slobodno izraziti svoje mišljenje, i pravo na pristup i distribuciju informacija od javnog interesa.”

15. Kazneni zakon, koji je u sporno vrijeme bio na snazi, propisuje slijedeće:

Mjere (*Az intézkedések*)

Uvjetna kazna (*Próbára bocsátás*)

Članak 72.

“(1) U slučaju prekršaja (*vétség*) ili kaznenog djela (*bűntett*) za koje je propisana kazna zatvora u trajanju do najviše tri godine, sud može odgoditi izricanje kazne za određeni rok, rok kušnje, ukoliko postoje razlozi na temelju kojih se može zaključiti da se cilj kazne može adekvatno postići na taj način.”

Članak 7.

“(2) Uvjetna kazna bit će ukinuta i sud će izreći kaznu ako...osoba bude osuđena za kazneno djelo počinjeno za vrijeme trajanja roka kušnje ...”

Kaznena djela protiv države

Članak 139. – Narušavanje ustavnog poretka

“(1) Tko silom ili prijetnjom da će izravno upotrijebiti silu, narušava ustavni poredak Republike Mađarske - posebno, korištenjem oružane sile – kaznit će se za kazneno djelo...”

Kaznena djela protiv javnog reda

Članak 269. – Poticanje protiv zajednice

“Tko širu javnost potiče i poziva na mržnju protiv

a) mađarskog naroda, ili

b) nacionalne, etničke, rasne ili vjerske zajednice ili određene skupine stanovništva

kaznit će se za kazneno djelo ...”

Članak 269/B – Isticanje totalitarističkih simbola

“(1) Tko (a) distribuira, (b) koristi u javnosti ili (c) ističe svastiku, SS-značku, križ sa četiri jednaka kraka, simbol srpa i čekića ili crvene zvijezde, ili simbol koji prikazuje nešto od navedenog, kaznit će se za prekršaj - a ako je prijestup teži - biti će osuđen za kazneno djelo (*pénzbüntetés*).

(2) Postupanje iz stavka (1) neće biti kažnjivo, ukoliko se simboli koriste u svrhu obrazovanja, znanosti, umjetnosti ili iznošenja povijesnih podataka i opisa suvremenih događaja.

(3) Stavci (1) i (2) ne primjenjuju se u slučaju znakova raspoznavanja pojedinih država.”

16. Zakon o kaznenom postupku propisuje slijedeće:

Članak 406.

“(1) Ponavljanje postupka može se pokrenuti u korist optuženog ako: ...

b) organizacije za ljudska prava ustrojene međunarodnim sporazumom utvrde da je vođenjem postupka ili donošenjem konačne odluke suda povrijeđena odredba međunarodnog sporazuma, pod uvjetom da je Republika Mađarska priznala nadležnost međunarodne organizacija za ljudska prava i da se povreda može otkloniti kroz ponavljanje postupka ...”

17. U odluci Ustavnog suda br. 14/2000 (V. 12), u postupku ispitivanja ustavnosti članka 269 / B Kaznenog zakona, navodi se sljedeće:

“[...Ne] samo da takvi totalitarni simboli simboliziraju totalitarne režime poznate i osuđivane od strane javnosti, već se od samog početka ogledalo u zakonodavstvu Republike Mađarske da nezakonita djela počinjena od strane takvih režimima treba sagledati zajedno...

Ustavni sud izričito je potvrdio svojim odlukama ... da ne može biti dovedena u pitanje ustavnost jednake ocjene i zajedničkog reguliranja takvih totalitarnih režima...

U desetljećima prije demokratske preobrazbe, samo je isticanje fašističkih simbola i kukastog križa procesuirano ... U isto vrijeme, što razumno proizlazi iz naravi političkog režima, korištenje komunističkih idejnih simbola nije bilo kažnjivo, naprotiv, isti su bili zaštićeni kazneno-pravnim odredbama. U tom smislu, Zakon zaista eliminira ranije neosnovano i neopravdano razlikovanje korištenja pojedinih totalitarističkih simbola...

Konvencija (praksa Europskog suda za ljudska prava) pruža državama članicama široku slobodu diskrecije i procjene što se može smatrati miješanjem koje je "nužno u demokratskom društvu" (Barfod, 1989; Markt Intern, 1989; Chorherr, 1993; Casado Coca, 1994; Jacubowski, 1994). ...

U nekoliko svojih ranih odluka, Ustavni sud je razmatrao povijesnu situaciju kao relevantan čimbenik za ocjenu ustavnosti...

U svojim dosadašnjim odlukama, Ustavni je sud dosljedno ocjenjivao povijesne okolnosti (najčešće, kraj [prijašnjeg] režima) navodeći da takve okolnosti mogu zahtijevati svojevrsno ograničenje temeljnih prava, ali nikada nije prihvatio odstupanje od zahtjeva ustavnosti na temelju činjenice da je došlo do promijene političkog režima...

Ustavni sud ističe da čak praksa Europskog suda za ljudska prava uzima u obzir specifičnu povijesnu prošlost i sadašnjost tužene države prilikom ocjene legitimnosti cilja i nužnosti ograničavanja slobode izražavanja.

U predmetu *Rekvényi protiv Mađarske*, koji je vezan uz ograničavanje političkih aktivnosti i slobode političke debate policijskih službenika, Sud je svojom presudom od 20. svibnja 1999. utvrdio da "cilj kritičkog stava prema policiji u društvu ne bi trebao ugrožavati i imati za posljedicu slabljenja političke neutralnost članova policije, a taj je cilj prihvaćen i u skladu s demokratskim načelima. Taj cilj ima poseban povijesni značaj za Mađarsku zbog bivšeg totalitarnog sustava u zemlji u kojem se država uvelike oslanjala na izravnu poslušnost policijskih snaga vladajućoj stranci '...

U praksi Ustavnog suda, ugrožavanje javnog reda i mira i vrijeđanje dostojanstva zajednice može biti predmet kaznenog prava ako nije izričito usmjereno protiv određene osobe; teoretski, nema druge - manje drastične - mjere dostupne radi postizanja željenog cilja od kazneno-pravne sankcije...

Demokracija pod vladavinom prava usko je vezana za održavanje i upravljanje ustavnim poretom ...Ustav nije neutralan što se tiče vrijednosti; [Naprotiv,] sadrži vlastiti skup vrijednosti. Izražavanje mišljenja u neskladu s ustavnim vrijednostima nije zaštićeno člankom 61. Ustava...

Ustav predstavlja demokratsku državu pod vladavinom prava i, dakle, mjera donošenja Ustava smatra se snagom demokracije, pluralizma i ljudskog dostojanstva zaštićenog ustavnim vrijednostima; u isto vrijeme, Ustav smatra protuustavnim svako postupanje usmjereno na prisilno stjecanje ili uporabu javne vlasti, ili isključivo držanje iste (članak 2. st. 3). Članak 269 / B propisuje kažnjavanje distribucije i korištenja u sklopu javnog okupljanja te izlaganja u javnosti, simbola koji su se koristili u diktatorskim političkim režimima; režimima u kojima je počinjeno niz nezakonitih radnji *en masse* i kojima su povrijeđena temeljna ljudska prava. Svi ti simboli predstavljaju despotizam države, simboliziraju negativne političke ideje ostvarene kroz povijest Mađarske u 20. stoljeću, a što je izričito zabranjeno člankom 2. st. 3. Ustava, koji nameće svima obvezu suzdržavanja od takvog postupanja...

Korištenje simbola na način protivan članku 269 / B Kaznenog zakona može izazvati razuman osjećaj prijetnje ili straha na temelju konkretnih iskustava ljudi - uključujući zajednice ljudi - koji su fizički propatili u prošlosti, obzirom da ti simboli predstavljaju rizik od ponavljanja nečovječnih postupanja u svezi s predmetnim totalitarnim idejama.

Po mišljenju Ustavnog suda, ako se – osim u slučajevima zaštićenim kaznenim zakonom - zaštita drugih ustavnih vrijednosti ne može postići drugim sredstvima, kazneno-pravna zaštita sama po sebi ne smatra se nerazmjernom, pod uvjetom da je potrebno osigurati zaštitu od upotrebe takvih simbola. Potreba za takvom zaštitom u demokratskom društvu ovisi o prirodi ograničenja, društvenom i povijesnom kontekstu, i njegovom utjecaju na zahvaćene osobe.

Slijedom iznijetoga, u konkretnom slučaju, ocjena ustavnosti služi zaštitu ostalih ustavnih vrijednosti uz dodatnu zaštitu definiranu kaznenim pravim. Takve vrijednosti demokratska su priroda države pod vlašću zakona sukladno članku 2. st. 1. Ustava, zabranama definiranim u članku 2. st. 3, kao i uvjetima propisanim člankom 70/A Ustava, prema kojima se svi ljudi imaju tretirati po zakonu kao osobe jednakog dostojanstva...

Dopuštanje nesmetanog, otvorenog i javnog korištenja navedenih simbola smatralo bi se, imajući u vidu sadašnji i povijesni kontekst, ozbiljnim vrijeđanjem svih osoba koje se zalažu za demokraciju i koje poštuju ljudsko dostojanstvo te osuđuju ideologiju mržnje i agresije, a posebice bi uvrijedio one koji su bili proganjani od strane nacističkog i komunističkog režima. U Mađarskoj, sjećanja na navedene ideologije koje su obilježene zabranjenim simbolima, kao i nedjela počinjena pod tim simbolima, još uvijek žive u mislima javnosti i zajednicama onih koji su proživjeli progon; te grozote nisu zaboravili. Pojedinci koji su bili izloženi strašnim patnjama i patnjama njihovih srodnika žive među nama. Uporaba spornih simbola prisjeća ih na prošlost, kao i na prijetnje iz tog vremena, nečovječne patnje, progone i smrtonosne ideologije.

Po mišljenju Ustavnog suda, zaista je riječ o mjeri s ciljem zaštite demokratskog društva - i stoga predmetna mjera nije protuustavna - ako, u sadašnjem i povijesnom kontekstu, država zabranjuje određeno postupanje protivno demokraciji, povezano s korištenjem određenih simbola totalitarnih režima: njihovu distribuciju, upotrebu u okviru javnih okupljanja, i javno isticanje...

Ustavna procjena i vrednovanje kazneno-pravnog sankcioniranja postupanja protivnog vrijednostima zaštićenih pravom - odnosno, postupanja protivna zaštiti javnog reda i mira i dostojanstva zajednica koje se zalaže za vrijednosti demokracije -

eventualno bi mogla dovesti do drugačijeg zaključka, međutim, budući da korištenje totalitarnih simbola istovremeno vrijeđa obje vrijednosti, to je kumulativni i sinergijski učinak pojačan utjecajem najnovijih povijesnih događaja na današnju situaciju.

Ustavni sud smatra da, imajući u vidu povijesno iskustvo Mađarske i opasnosti koje su prijetile ustavnim vrijednostima u mađarskom društvu, postojanje mogućnosti javnog demonstriranja ponašanja koje se temelji na ideologiji bivših režima, uvjerljivo, objektivno i razumno opravdava zabranu takvih postupanja te primjenu kazneno-pravnih sankcija radi kažnjavanja takvog postupanja. Ograničenje slobode izražavanja iz članka 269 / B st. 1. Kaznenog zakona, u svjetlu povijesnih okolnosti, smatra se odgovorom na nužne društvene potrebe.

Prema Ustavnom sudu, imajući u vidu sadašnji i povijesni kontekst, ne postoji pravno učinkovita mjera osim kaznenog propisa i kazneno-pravnog sankcioniranja (*ultima ratio*) uporabe simbola iz članka 269 / B st. 1., obzirom priroda kaznenog djela, a osobito tri specifične vrste ponašanja i počinjenja kaznenog djela, zahtijeva nametanje zabrane i ograničenja u cilju zaštite ustavnih vrednota. U drugoj državi sa sličnom povijesnom iskustvom, Kazneni zakon korištenje predmetnih simbola protuustavnih organizacija (oznaka, znački, uniforma, slogana i oblika pozdrava) također definira kaznenim djelom, koje ugrožava demokratsku državu pod vladavinom prava, (oznake, značke, uniforme, slogane i oblici pozdrav) [*Strafgesetzbuch (StGB) vom 15. Mai 1871 (RGBl. S. 127) in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I, 3322) § 86a.*]...

Zakonom nije zabranjeno proizvoditi, pribavljati, zadržati, uvoziti, izvoziti ili koristiti predmetne simbole pod uvjetom da se isti ne koriste u okviru javnog okupljanja. Postoje samo tri specifične vrste postupanja koje zakon smatra protivnima vrijednostima demokratske države pod vlašću zakona (distribucija, korištenja kod brojnijeg javnog okupljanja i javno isticanje simbola), zbog činjenice da takovo postupanje ne samo da "vrijeđa i uzrokuje tjeskobu ili zapanjenost" u javnost, već također uzrokuje strah i prijetnju od omražene ideologije i opasnost da se takva ideologija otvoreno propagira. Takvim ponašanjem vrijeđa se cijelo demokratsko društvo, posebno ljudsko dostojanstvo onih skupina i zajednica koja su najviše propatile zbog teških zločina počinjenih u ime ideologija koje predstavljaju zabranjeni simboli...

Slijedom iznietoga, mišljenje je Ustavnog suda, da ograničenja propisana člankom 269 / B st. 1. Kaznenog zakona nisu u nerazmjeru s težinom zaštićenih ciljeva, a opseg kazneno-pravne sankcije ograničenja okvalificiran je kao najblaža moguća mjera. Stoga, ograničavanje temeljnih prava definiranih u citiranoj odredbi Kaznenog zakona u skladu je sa zahtjevom razmjernosti..."

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 10. KONVENCIJE

18. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da je njegovim procesuiranjem zbog nošenja crvene zvijezde povrijeđeno njegovo pravo na slobodu izražavanja zajamčeno člankom 10. Konvencije, koji glasi kako slijedi:

“1. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice...

2. Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni radi ... sprječavanja nereda... [ili] ... radi zaštite prava drugih ...”

19. Vlada je osporila tu tvrdnju.

A. Dopuštenost

20. Vlada je tvrdila da je zahtjev nedopušten sukladno članku 17. Konvencije, koji propisuje kako slijedi:

“Ništa se u ovoj Konvenciji ne može tumačiti kao da uključuje za bilo koju državu, skupinu ili pojedinca neko pravo da se upusti u neku djelatnost ili da izvrši neki čin koji bi smjerali na uništenje prava ili sloboda priznatih u ovoj Konvenciji ili na njihovo ograničenje u većoj mjeri nego što se u njoj predviđa.”

21. Vlada se pozvala na sudsku praksu institucija Konvencije, uključujući odluku Suda u predmetu *Garaudy protiv Francuske* (odluka od 24. lipnja 2003., br. 65831/01, ECHR 2003-IX (izvaci)). Podsjetili su da je Europska komisija za ljudska prava, u slučaju podnositelja koji su se pozivali na pravo na slobodu izražavanja kod objavljivanja teksta koji vrijeđa sam duh Konvencije i bitne vrijednosti demokracije, primijenila članak 17. Konvencije, te izravno ili neizravno, odbacila njihove prigovore i proglasila njihov zahtjev nedopuštenim (uključeni primjeri *J. Glimmerveen i J. Hagenbeek protiv Nizozemske*, br. 8348/78 i br. 8406/78 (zajedno), Odluka Komisije od 11. listopada 1979., Odluke i izvješća (DR) 18, p. 187, i *Pierre Marais protiv Francuske*, br. 31159/96, Odluka Komisije 24. lipnja 1996., DR 86, p. 184.) Prema stavu Vlade, Sud je naknadno potvrdio taj stav (*Lehideux i Isorni protiv Francuske*, presuda od 23. rujna 1998., *Izvješća o presudama i odlukama* 1998-VII, st. 47. i 53). Štoviše, istaknuli su da je, u predmetu koji se odnosi na članak 11. (*W.P. i drugi protiv Poljske*, presuda od 2. rujna 2004., br. 42264/98, *Izvješća* 2004-VII), Sud utvrdio da je “osnovna svrha članka 17. spriječiti totalitarne skupine da, zbog svojih vlastitih interesa, iskorištavaju načela Konvencije.” Slični

zaključci doneseni su u predmetima *Norwood protiv Ujedinjenog kraljevstva* (odluka od 16. studenog 2004., br. 23131/03, *Izvješća* 2004-VII), i *Witzsch protiv Njemačke* (odluka od 13. prosinca 2005., br. 7485/03).

22. Budući da prema stavu Vlade, crvena zvijezda simbolizira totalitarne ideje i praksu usmjerenu protiv temeljnih vrijednosti same Konvencije, tvrdili su da samo nošenje – koje je ponašanje neprimjereno u odnosu na žrtve komunističkog režima – predstavlja politiku usmjerenu na povredu prava i sloboda prema Konvenciji. Iako su citirani predmeti primjer zabrane izražavanja rasističkih i antisemitskih ideja koje se odnose na nacističke totalitarne ideologije, Vlada smatra da se sve ideologije totalitarne prirode (uključujući boljševizam koji simbolizira crvena zvijezda) treba tretirati ravnopravno, a njihovo izražavanje treba ukloniti iz okruza zaštite članka 10.

23. Podnositelj zahtjeva nije se očitovao na tu tvrdnju.

24. Sud smatra da predmetni zahtjev valja razlikovati od onih na koje se poziva Vlada. S tim u svezi navodi, a posebno u odnosu na predmet *Garaudy protiv Francuske* (citirano) i *Lehideux i Isorni protiv Francuske* (citirano), da je u pitanju bilo opravdavanje politike slične nacističkoj. Dakle, utvrđena povreda članka 17. u tim slučajevima proizlazila je iz činjenice da se članak 10. oslanjao na skupine s totalitarnim pobudama.

25. U konkretnom slučaju, međutim, Vlada nije tvrdila da je podnositelj zahtjeva izrazio prezir prema žrtvama totalitarnog režima (kao primjerice u predmetu *Witzsch protiv Njemačke* (citirano)) ili da je isti pripadao skupini s totalitarnim ambicijama. Niti dokazi u spisu podržavaju takav zaključak. Podnositelj zahtjeva je, u to vrijeme, bio službeno registriran pripadnik ljevičarske političke stranke i nosio je crvenu zvijezdu na jednom od zakonitih prosvjeda. U takvim okolnostima, Sud ne može zaključiti da je nošenje simbola u tom slučaju bilo namijenjeno zagovaranju ili propagiranju totalitarne ideologije pojedine "totalitarne skupine". To je bio samo simbol zakonitog ljevičarskog političkog pokreta. I za razliku od gore navedenih slučajeva, izražavanje koji je potom sankcionirano u konkretnom slučaju nije vezao za rasističku promidžbu.

26. Slijedom iznijetoga, Sud smatra da zahtjev ne predstavlja zlouporabu prava iz članka 17. Konvencije. Sud primjećuje da ovaj dio zahtjeva nije očigledno neosnovan u smislu članka 35. st. 3. Konvencije. Nadalje, utvrđuje kako isti nije nedopušten ni po bilo kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Da li je došlo do miješanja?

27. Podnositelj zahtjeva naglasio je da su ga domaći sudovi osudili za kazneno djelo upotrebe totalitarističkog simbola. Iako je istina da je uvjetno

osuđen na rok kušnje od jedne godine te da su se mađarski sudovi suzdržali od izricanja kazneno-pravne sankcije za taj rok, on je mišljenja da ta osuda izvan svake sumnje predstavlja miješanje u njegovo pravo na slobodu izražavanja, obzirom je utvrđena njegova kaznena odgovornost.

28. Vlada je tvrdila da, čak i pod pretpostavkom da osuda podnositelja zahtjeva predstavlja miješanje u njegovo pravo na slobodu izražavanja, to je miješanje bilo opravdano sukladno st. 2. članka 10.

29. Sud smatra da kazneno-pravna sankcija u konkretnom slučaju predstavljala miješanje u pravo podnositelja sadržano u članku 10. st. 1 Konvencije. Štoviše, Sud ponavlja da takvo miješanje predstavlja povredu Konvencije ukoliko isto ne ispunjava uvjete iz st. 2. članka 10. Stoga treba utvrditi da li je predmetno miješanje bilo "u skladu sa zakonom", zatim da li je težilo jednom ili više legitimnih ciljeva utvrđenih u tom stavku odnosno je li bilo "nužno u demokratskom društvu" radi postizanja tih ciljeva.

2. "U skladu sa zakonom"

30. Vlada je zagovarala stav Ustavnog suda prema kojem je ograničenje prava na korištenje totalitarnih simbola u skladu sa zakonom, saborskim aktom, koji je dovoljno jasan i ispunjava uvjete predvidljivosti.

31. Sud primjećuje da ta činjenica uopće nije bila sporna između stranaka. Stoga Sud smatra da je miješanje bilo u skladu sa zakonom.

3. Legitiman cilj

a. Tvrdnje podnositelja

32. Podnositelj zahtjeva naglasio je da je od mađarske tranzicije iz totalitarnog režima do demokratskog društva proteklo gotovo dva desetljeća. Mađarska je postala članica Vijeća Europe, NATO-a, Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj te Europske unije. Država predstavlja stabilnu demokraciju, u kojoj se od 1990. održalo ukupno pet višestranačkih parlamentarnih izbora. Ljevičarska politička stranka kojoj je pripadao podnositelj, nikada nije bila prozvana za pokušaj svrgavanja vlade. Stranka je sudjelovala u svim parlamentarnim izborima, ali nikada nije prešla izborni prag potreban za dobivanje mjesta u parlamentu. Vlada nije tvrdila da su podnositelj, njegova stranka ili ideologija predstavljali prijetnju političkoj demokraciji u državi. Imajući u vidu navedene okolnosti, legitiman cilj za pokretanje kaznenog postupka protiv podnositelja zahtjeva zbog toga što je nosio crvenu zvijezdu na političkom događaju, nije jasan.

b. Tvrdnje Vlade

33. Vlada je ustvrdila da je sporna odredba umetnuta u Kazneni zakon zbog toga što su diktaturom dvadesetog stoljeća prouzročene izuzetne patnje mađarskom narodu. Prikazivanje simbola vezanih uz diktaturu prouzročilo

je nelagodu, strah ili zgražanje mnogih građana, a ponekad su tim prikazivanjima povrijeđena i prava pokojnika. Nošenje simbola jednostranačke diktature u javnosti, prema mišljenju Vlade, kosi se sa samom pojmom vladavine prava, te se mora promatrati kao udar na pluralističku demokraciju. Sukladno stavu Ustavnog suda s tim u svezi, Vlada je navela da sporna mjera teži legitimnom cilju i to prevenciji nereda i zaštiti prava drugih.

c. Ocjena Suda

34. Sud smatra da se za sporno miješanje može reći da je težilo legitimnom cilju prevencije nereda i zaštite prava drugih.

4. *“Nužno u demokratskom društvu”*

a. Tvrdnje podnositelja

35. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da ne postoji znatnija razlika između fašističkih i komunističkih ideologija i da, u svakom slučaju, crvena zvijezda ne može isključivo biti povezana s "komunističkom diktaturom". U međunarodnom radničkom pokretu, crvena zvijezda - ponekad tumačena kao simbol pet prstiju ruke radnika ili pet kontinenata – od devetnaestog stoljeća smatra se simbolom borbe za socijalnu pravdu, oslobođenja radnika i slobode ljudi, i, općenito, socijalizma u širem smislu.

36. Štoviše, 1945. Mađarsku i druge države bivšeg Istočnog bloka od nacističke vladavine oslobodila je sovjetska vojska koja je nosila crvenu zvijezdu. Za mnoge ljude u tim državama, crvena zvijezda je povezana s idejom antifašizma i slobode od desničarskog totalitarizma. Ta ideja usvojena je od strane progresivne inteligencije koja je težila obnovi i modernizaciji Mađarske od početka dvadesetog stoljeća.

37. Podnositelj zahtjeva naveo je da su, prije uspostave demokracije u Srednjoj i Istočnoj Europi, snage sigurnosti totalitarnih režima počinile ozbiljne zločine, a njihov službeni simboli uključivao je crvenu zvijezdu. Ove povrede ljudskih prava ne mogu, međutim, diskreditirati ideologiju komunizma kao takvog, a posebice ne mogu dovoditi u pitanje političke vrijednosti koje simbolizira crvena zvijezda.

38. Podnositelj zahtjeva je skrenuo pozornost na činjenicu da, za razliku od fašističke propagande (vidi, između ostalog, članak 4. Mirovnog ugovora s Mađarskom zaključenog 1947. u Parizu - Volumen 41 UNTS 135), promocija komunizma nije bila zabranjena instrumentima međunarodnog prava. Crvena zvijezda je predstavljala različite ljevičarske ideje i pokrete, i slobodno se mogla prikazati u većini europskih država. U stvari, Mađarska je bila jedina država ugovornica u kojoj je javno izlaganje crvene zvijezde bilo kazneno djelo.

39. Konačno, podnositelj zahtjeva je naglasio da Vlada nije dokazala postojanje "nužne društvene potrebe" koja bi zahtijevala opću zabranu javnog izlaganja tog simbola. Po njegovom mišljenju, stabilnost mađarske pluralističke demokracije nije mogla biti ugrožena njegovim korištenjem političkog loga koje izražava ideološku pripadnost i politički identitet. Naprotiv, opća zabrana korištenja crvene zvijezde kao političkog simbola potkopava pluralizam jer sprječava i ostale lijeve političke opcije u slobodnom izražavanju svojih političkih stajališta.

b. Tvrdnje Vlade

40. Vlada je tvrdila da u Mađarskoj crvena zvijezda ne predstavlja samo simbol međunarodnog radničkog pokreta, kako je to naveo podnositelj zahtjeva. Nedavna povijest Mađarske izmijenila je značenje istog, te crvena zvijezda simbolizira totalitarni režim čija je ideologija u praksi opravdavala masovna kršenja ljudskih prava i nasilničku vlast. Nošenje tog simbola u javnosti predstavlja namjeru širenja ideologije totalitarne prirode karakteristične za komunističku diktaturu.

41. Vlada je skrenula pozornost na utvrđenje Ustavnog suda da je sporno ograničenje, uzimajući u obzir povijesno iskustvo mađarskog društva, bilo odgovor na "nužne društvene potrebe" koje su težile legitimnom cilju sprječavanja nereda i zaštiti prava drugih. Taj je sud utvrdio kako se navedeni ciljevi nisu mogli postići blažim sredstvima od onih predviđenih kaznenim pravom. Štoviše, sud je utvrdio da je ograničenje bilo razmjerno ciljevima kojima se težilo, jer je isto po svom opsegu bilo ograničeno, te se odnosilo samo na definirane oblike javnog korištenja takvih simbola, koji su karakteristični totalitarnim ideologijama, i namjeru da se istima propagira ta ideologija. Korištenje takvih simbola za znanstvene, umjetničke, obrazovne ili informativne svrhe nije bilo zabranjeno.

42. Vlada je također tvrdila da predmetno djelo nije kvalificirano kao kazneno djelo (*bűntett*), već samo kao prekršaj (*vétség*), kažnjiv sankcijom ukora (*pénzbüntetés*) koji predstavlja najblažu kaznu po mađarskom kaznenom pravu. Štoviše, podnositelj zahtjeva je uvjetno osuđen uz rok kušnje, što samo po sebi nije kazna (*büntetés*), već 'mjera' (*intézkedés*).

c. Ocjena Suda

i. Opća načela

43. Ocjena "nužnosti u demokratskom društvu" zahtijeva od Suda da utvrdi je li miješanje kojem se prigovara odgovaralo "nužnim društvenim potrebama". Države potpisnice imaju određenu slobodu diskrecije i procjene da li takva potreba postoji, međutim to je usko povezano s europskim nadzorom samog zakonodavstva i odluka na koje se odnosi, čak i onda kad su one donijete od strane neovisnog suda. Sud je stoga ovlašten dati konačnu odluku o tome da li je "ograničenje" u suglasnosti s pravom na

slobodu izražavanja sukladno člankom 10. (vidi, između ostaloga, u *Perna protiv Italije* [GC], br. 48898/99, st. 39., ECHR 2003-V, i *Udruga Ekin protiv Francuske*, br. 39288/98, st. 56., ECHR 2001-VIII).

44. Zadaća Suda u ispunjavanju svoje nadzorne funkcije nije preuzeti funkciju nadležnih domaćih sudova već revidirati temeljem članka 10. odluke koje sudovi donese u skladu sa svojim ovlastima (vidi *Fressoz i Roire protiv Francuske* [GC], br. 29183/95, st. 45., ECHR 1999-I).

45. Konkretno, Sud mora utvrditi jesu li razlozi navedeni od strane domaćih vlasti bili "relevantni i dostatni" da bi opravdali miješanje, te da li je mjera bila "razmjerna legitimnom cilju kojem se težilo" (vidi *Chauvy i drugi protiv Francuske*, br. 64915/01, st. 70., ECHR 2004-VI). Imajući to u vidu, Sud prihvaća da su domaće vlasti, postupajući sukladno relevantnim činjenicama, primijenile standarde suglasne s načelima sadržanim u članku 10. (vidi, između ostalog, *Zana protiv Turske*, presuda od 25. studenog 1997., Izvješća 1997-VII, str. 2547-48, st. 51).

46. Sud nadalje ponavlja da sloboda izražavanja, zajamčena st. 1. članka 10., predstavlja jedan od bitnih temelja demokratskog društva i jedan od osnovnih uvjeta za napredak i ispunjenje svakog pojedinca. Sukladno st. 2., sloboda izražavanja odnosi se ne samo na "informacije" ili "ideje" koje su povoljne, dobroćudne ili neutralne, već također i na one koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiravaju; to su zahtjevi pluralizma, tolerancije i slobodoumlja, bez kojih nema "demokratskog društva" (vidi, između ostalih, *Oberschlick protiv Austrije* (br. 1), presuda od 23. svibnja 1991., Serija A, br. 204, st. 57., i *Nilsen i Johnsen protiv Norveške* [GC], br. 23118/93, st. 43, ECHR 1999-VIII). Iako sloboda izražavanja može biti predmet iznimki, one se "moraju usko tumačiti" i "nužnost svih ograničenja mora biti uvjerljivo uspostavljena" (vidi, primjerice, *The Observer i The Guardian protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 26. studenoga 1991., Serija A, br. 216, str. 29-30, st. 59).

47. Nadalje, Sud naglašava da na temelju članka 10. st. 2. Konvencije postoji malo prostora za ograničenje političkih govora ili rasprava o pitanjima od javnog interesa (vidi *Feldek protiv Slovačke*, br. 29032/95, st. 74., ECHR 2001 VIII, i *Sürek protiv Turske* (br. 1) [GC], br. 26682/95, st. 61., ECHR 1999-IV). U konkretnom slučaju, odluka podnositelja zahtjeva da nosi crvenu zvijezdu u javnosti mora biti smatrana njegovim načinom izražavanja svojih političkih uvjerenja. Prikaz odjevnih simbola spada u domašaj članka 10.

ii. Primjena općih načela na konkretan slučaj

48. Nastavno, Sud podsjeća na predmet *Rekvényi protiv Mađarske* ([GC], br. 25390/94, st. 44-50, ECHR 1999 III), koji se odnosi na slobodu izražavanja i to na ograničavanje određenih političkih prava mađarske policije. U tom predmetu utvrđena zabrana bila je u skladu s člankom 10. Konvencije, obzirom se odnosila na pripadnike oružanih snaga koji su - u

specifičnim okolnostima tranzicije u demokraciju - igrali ključnu ulogu u održavanju pluralizma, kojeg su lako mogli potkopati da su izgubili svoju neutralnost. Sud je zaključio da je miješanje u tom slučaju ulazilo u okvire slobodne procjene domaćih vlasti, a osobito imajući u povijesno iskustvo Mađarske u odnosu na predmetne zabrane.

49. Međutim, Sud smatra da okolnosti ovog slučaja valja razlikovati od gore navedenih slučajeva iz dva razloga. Prvo, g. Vajnai je bio političar koji nije sudjelovao u obnašanju javnih ovlasti, dok je g. Rekvényi bio policajac. Drugo, prošlo je gotovo dva desetljeća od mađarske tranzicije u pluralizam te je zemlja sada stabilna demokracija (vidi *Sidabras i Džiautas protiv Litve*, br. 55480/00 i br. 59330/00, st. 49, ECHR 2004 VIII, i *Rainys i Gasparavičius protiv Litve*, br. 70665/01 i br. 74345/01, st. 36, 7. travnja 2005.) Mađarska je postala članica Europske unije, čime je u potpunosti u svoj sustav integrirala vrijednosti Vijeća Europe i Konvencije. Štoviše, ne postoje podaci koji bi sugerirali da prijeti stvarna i prisutna opasnost od političkih pokreta ili stranka koje bi obnovile komunističku diktaturu. Vlada nije dokazala postojanje takvih prijetnji prije donošenja sporne zabrane.

50. Sud nadalje primjećuje da se argument Ustavnog suda na koji se poziva Vlada tiče opsega diskrecijske slobode koju država uživa u tom pogledu. Međutim, mora se naglasiti da se niti jedan od predmeta na koji se poziva Ustavni sud (*Barfod protiv Danske*, presuda od 22. veljače 1989., Serija A br. 149;.. *Markt intern Verlag GmbH i Klaus Beermann protiv Njemačke*, presuda od 20. studenog 1989., Serija A b. 165;.. *Chorherr protiv Austrije*, presuda od 25. kolovoza 1993., Serija A. br 266-B, *Casado Coca protiv Španjolske*, presuda od 24. veljače 1994., Serija A, br 285;... *Jacobowski protiv Njemačke*, presuda od 23. lipnja 1994., Serija A, br. 291) ne odnosi na opseg državne diskrecije u ograničavanju slobode izražavanja političara.

51. Po mišljenju Suda, kada se sloboda izražavanja ostvaruje kao politički govor - kao u konkretnom slučaju - ograničenja su opravdana, u onoj mjeri u kojoj postoji jasna, određena i nužna društvena potreba. Dakle, u primjeni bilo kakvih ograničenja mora biti jasno sagledan krajnji cilj, posebno kada se radi o simbolima koji imaju višestruko značenje. U takvim situacijama, Sud nalazi opasnost da propisana zabrana simbola može također ograničavati njihovu uporabu u kontekstu u kojem nikakva ograničenja ne bi bila opravdana.

52. Sud je svjestan činjenice da su masovna kršenja ljudskih prava počinjena pod komunističkim režimom diskreditirala simboličko značenje crvene zvijezde. Međutim, prema mišljenju Suda, taj simbol ne može se promatrati kao nešto što predstavlja isključivo komunističku totalitarnu vladavinu, kao što to implicira Vlada (vidi st. 40. gore). Jasno je da zvijezda još uvijek simbolizira i međunarodni radnički pokret, boru za pravednije društvo, kao i određene zakonske političke stranke aktivne u različitim državama članicama.

53. Štoviše, Sud ističe da Vlada nije dokazala da je nošenje crvene zvijezde isključivo bilo povezano s totalitarnim idejama, pogotovo kad se uzme u obzir činjenica da je podnositelj zahtjeva istu nosio prilikom zakonito organiziranog, mirnog prosvjeda u svojstvu potpredsjednika registrirane ljevičarske političke stranke, bez ikakve poznate namjere za sudjelovanjem u mađarskom političkom životu protivnom vladavini prava. S tim u vezi Sud ističe da se pažljivom ocjenom konteksta u kojem se koriste pogrdne riječi može uočiti smisljena razlika između šokantnog i uvredljivog govora koji je zaštićen člankom 10., a koji se tolerira u demokratskom društvu.

54. Stoga Sud smatra da je sporna zabrana preširoka u odnosu na postojanje različitog značenja crvene zvijezde. Zabrana može obuhvatiti radnje i ideje koje su jasno propisane člankom 10. i nema zadovoljavajućeg način za odvajanje različitog značenja inkriminiranog simbola. Doista, mjerodavni mađarski zakon ne pokušava to učiniti. Štoviše, čak i ako su takve razlike postojale, nesigurnosti različitog tumačenja značenja mogle bi obeshrabrujuće utjecati na slobodu izražavanja i prouzročiti cenzuru.

55. Što se tiče cilja sprječavanja nereda, Sud primjećuje da Vlada nije navela primjere stvarne i predstojeće opasnosti od nereda koji bi bili potaknuti javnim prikazivanjem crvene zvijezde u Mađarskoj. Prema mišljenju Suda, utvrđivanje spekulativne opasnosti, kao preventivna mjera zaštite demokracije, ne može se promatrati kao "nužna društvena potreba". U svakom slučaju, osim predmetne zabrane, prema mađarskom zakonu postoji velik broj sankcija za prijestupe protivne javnom redu čak i ako se ti prijestupi mogu izazvati nošenjem crvene zvijezde (vidi st. 15. gore).

56. Što se tiče veze između zabrane crvene zvijezde i njezine uvredljive, skrivene, totalitarne ideologije, Sud naglašava da potencijalno širenje te ideologije koja je sama po sebi nepristupačna, ne može biti jedini razlog da se korištenje tog simbola zabrani propisivanjem kazneno-pravne sankcije. Simbol koji može imati više značenja u kontekstu predmetnog slučaja, koji je nošen od strane vođe registrirane političke stranke bez poznatih totalitarnih ambicija, ne može se izjednačiti s opasnom propagandom. Međutim, članak 269/B mađarskog Kaznenog zakona ne propisuje dužnost dokazivanja da prikazivanje simbola ima za cilj totalitarnu propagandu. Umjesto toga, samo isticanje smatra se totalitarnom propagandom, osim ako ono ne služi u znanstvene, umjetničke, obrazovne ili informativne svrhe (vidi st.41 gore *in fine*). Sud je stava da, ta nekritična značajka zabrane potvrđuje zaključak da je zabrana neprihvatljivog opsega.

57. Sud, naravno, shvaća da je sustavni teror provođen radi konsolidacije komunističke vladavine u nekoliko zemalja, uključujući Mađarsku, ostavio ozbiljan ožiljak u mislima i srcu Europe. Također se prihvaća činjenica da prikaz simbola koji je bio sveprisutan u vrijeme vladavine tog režima može stvoriti nelagodu među žrtvama režima i njihovim rodbinom, koji s pravom mogu smatrati isticanje tog simbola

omalovažavajućim. Međutim, Sud ipak smatra da takvi osjećaji, iako razumljivi, ne mogu sami po sebi postavljati granice slobode izražavanja. Imajući u vidu jamstva Republike Mađarske priznata u pravnom, moralnom i materijalnom smislu žrtvama komunizma, takvi osjećaji ne mogu se smatrati opravdanim strahom. Sud je mišljenja da se, pravni sustav koji ograničava pojedina ljudska prava kako bi zadovoljio javne osjećaje - stvarne ili nerealne - ne može opravdati nužnostima društvenih potreba u demokratskom društvu, budući da društvo mora ostati razumno u prosuđivanju. Da tome nije tako, sloboda govora i mišljenja bila bi podvrgnuta vetu.

58. Prethodna razmatranja omogućila su Sudu donošenje zaključka da osuda podnositelja zahtjeva zbog nošenja crvene zvijezde ne može predstavljati odgovor na "nužnu društvenu potrebu". Nadalje, mjera kojom je njegov prijestup sankcioniran, iako je relativno blaga, spada u oblast kaznenog prava, što može imati ozbiljne posljedice, pa stoga Sud smatra da kazna nije bila razmjerna legitimnom cilju kojem se težilo. Iz toga slijedi da se miješanje u pravo podnositelja na slobodu izražavanja ne može opravdati na temelju članka 10. st. 2. Konvencije.

Slijedom iznijetoga, došlo je do povrede članka 10. Konvencije.

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

59. Članak 41. Konvencije propisuje:

“Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarne pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.”

A. Šteta

60. Podnositelj zahtjeva potraživao je iznos od 10.000 Eura (EUR) na ime naknade nematerijalne štete zbog povrede ugleda, koja mu je povreda nanesena osuđujućom presudom.

61. Vlada je smatrala da utvrđenje povrede, samo po sebi predstavlja pravičnu naknadu za podnositelja zahtjeva, imajući u vidu mogućnost da sukladno domaćem pravu zatraži reviziju pravomoćne osuđujuće presude nakon utvrđene povrede.

62. Sud smatra da utvrđenje povrede predstavlja dovoljnu pravičnu naknadu za nematerijalnu štetu koju je podnositelj pretrpio.

B. Troškovi i izdaci

63. Podnositelj zahtjeva potraživao je iznos od 2.000 Eura uvećan za 20% poreza na dodanu vrijednost, na ime troškova postupka pred Sudom.

Trošak je obređen u visini koja odgovara pravnom radu od deset sati, i to po cijeni sata od 200 Eura, od čega se 3 sata odnosi na konzultacije sa strankom, 2 sata na izučavanje spisa, 2 sata na pravnu analizu i 3 sata na sastav pismenog očitovanja.

64. Vlada je osporila taj zahtjev.

65. Prema praksi Suda, troškovi i izdaci neće biti dosuđeni, osim ako se ne utvrdi da su isti stvarno i nužno nastali i da su bili razumni s obzirom na količinu. U konkretnom slučaju, imajući u vidu navedena utvrđenja i kriterije, Sud u cijelosti usvaja zahtjev podnositelja s naslova troškova postupka.

C. Zatezna kamata

66. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Proglašava* zahtjev dopuštenim;
2. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 10. Konvencije;
3. *Presuđuje* da utvrđenje povrede predstavlja dovoljnu pravičnu naknadu za bilo kakvu štetu koju je podnositelj zahtjeva mogao pretrpjeti;
4. *Presuđuje*
 - (a) da tužena država podnositelju zahtjeva treba isplatiti, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačna u skladu s člankom 44. st. 2. Konvencije, iznos od 2.000 EUR (dvije tisuće eura), u protuvrijednosti mađarske forinte prema tečaju važećem na dan namirenja, na ime troškova i izdataka, uvećanih za sve poreze koji bi se podnositelju zahtjeva mogli zaračunati;
 - (b) da se od proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na naprijed navedene iznose plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećana za tri postotna boda;
5. *Odbija* preostali dio zahtjeva podnositelja za pravičnom naknadom.

Sastavljeno na engleskom jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 8. srpnja 2008., u skladu s pravilom 77. st. 2. i 3. Poslovnika Suda.

Sally Dollé
Tajnik

Françoise Tulkens
Predsjednik

© Vijeće Europe/Europski sud za ljudska prava, 2013.

Službeni jezici Europskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prijevod je financiran uz podršku Zaklade za ljudska prava Vijeća Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Ovaj prijevod ne obvezuje Sud niti je isti odgovoran za njegovu kvalitetu. Prijevod se može preuzeti iz HUDOC baze podataka sudske prakse Europskog suda za ljudska prava (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili iz bilo koje druge baze podataka s kojom ga je Sud podijelio. Prijevod se može umnožavati u nekomercijalne svrhe pod uvjetom da se navede puni naziv predmeta, zajedno s naznakom autorskih prava i referencom na Zakladu za ljudska prava. Ukoliko se bilo koji dio ovog prijevoda namjerava koristiti u komercijalne svrhe, molimo kontaktirajte publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights 2013.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme 2013.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à la quelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante publishing@echr.coe.int.